

DZIEJE NAJNOWSZE

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK

POŚWIĘCONY

HISTORII

XX WIEKU

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik XV

1983

3

WROCŁAW · WARSZAWA · KRAKÓW · GDAŃSK · ŁÓDŹ
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK

1983

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Jan Borkowski, Antoni Czubiński,
Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Andrzej
Kwilecki, Piotr Łossowski, Waldemar Michowicz, Jan
Molenda, Franciszek Ryszka, Henryk Słabek, Witold
Stankiewicz, Wiesław Śladkowski, Jan Tomicki, Wojciech
Wrześniński, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZ

Stanisława Lewandowska

Adres Redakcji

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław,
Oddział w Warszawie. 1983. Wyd. 1. Nakład 1450 egz. Objętość:
23,40 ark. wyd.; 16,25 ark. druk.; 21,61 ark. A1. Papier offs. mat.
kl. III, 70 g B1. Oddano do składania 26.IV.1983, podpisano
do druku 16.IX.1983, wydrukowano we wrześniu 1983 r, w War-
szawskiej Drukarni Naukowej, Warszawa ul. Śniadeckich 8.
Zam. 238/83 M-10 Cena: 150,— zł

SPIS TREŚCI

Leon Ratajczyk — Sprawa rozbudowy regularnego wojska polskiego u schyłku XVIII wieku i jego rola w patriotycznym integrowaniu społeczeństwa	3
Jan Kosim — Społeczeństwo polskie a wojsko w dobie walk o narodowe i społeczne wyzwolenie Polski (okres zaborów). Wybrane problemy	21
Jerzy Cytowski — Wychowanie obywatelskie polskiej armii narodowej (XVIII—XIX wiek)	39
Janusz Wojtasik — Społeczeństwo polskie a wojsko w drugiej połowie XIX wieku	43
Piotr Lossowski, Piotr Stawecki — Społeczeństwo polskie a wojsko w okresie I wojny światowej i II Rzeczypospolitej	57
Kazimierz Sobczak, Piotr Matusak — Społeczne aspekty walki wyzwolenczej narodu polskiego 1939—1945	73

KOMUNIKATY I DYSKUSJA

Janusz Żarnowski — Rola społeczna i polityczna wojska w Polsce międzywojennej na tle europejskim	85
Wacław Ryżewski — Stosunek społeczeństwa polskiego do powstania wielkopolskiego 1918—1919 r. i powstań śląskich 1919—1921 r.	87
Lech Wyszczelski — Polacy walczący w obronie Republiki Hiszpańskiej w latach 1936—1939 kontynuatorami postępowych i rewolucyjnych tradycji narodu polskiego	93
Stefan Zwoliński — Udział Ludowego Wojska Polskiego w tworzeniu organów władzy państwowej w latach 1944—1945	97
Franciszek Ryszka — Relacje społeczeństwo-wojsko po 1944 r. Wybrane zagadnienia	107
Mieczysław Jaworski — Miejsce wojska w życiu społeczno-politycznym Polski Ludowej	115
Czesław Krzemiński — Udział Ludowego Wojska Polskiego w rozwoju nauki i unowocześnianiu gospodarki narodowej	125
Wiesław Wróblewski — Kulturotwórcza rola Wojska Polskiego (wybrane problemy)	133
Zygmunt Wojdalski — Wojskowy Korpus Górniczy	141
Jan Zamojski — Kadra oficerska a inteligencja	145
Marek Getter — Miałotwórcza rola garnizonu	153

MATERIAŁY

Uwagi, poprawki i propozycje do tekstu IV tomu *Historii polskiego ruchu robotniczego 1939—1944* — Marian Spychalski, Stefan Wier-

błowski	155
Materiały do dziejów hitlerowskiej Abwehry pod kątem jej posunięć skierowanych przeciwko polskiemu wywiadowi — Marek Andrzejewski	169

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

„Francuzi północy” nad Sekwaną — Ludwik Hass	181
Poznański Czerwiec — Andrzej Kwilecki	190

*

E. Bendiner, Czas Aniołów. Tragikomiczna historia Ligi Narodów — Waldemar Michowicz	196
B. Pleśniarski, Koncepcje oświaty powojennej w programach polskiej konspiracji 1939—1945 — Eugeniusz C. Król	202
M. Adamczyk, Prasa konspiracyjna na Kielecczyźnie w latach 1939—1945 — Bożena Pietrzyk, Władysława Wójcik	210
S. Lewandowska — Polska konspiracyjna prasa informacyjno-polityczna 1939—1945 — Jerzy Myśliński	213
J. Kuropieska, Misja w Londynie — Marek K. Kamiński	218
K. Dobrosielski, Początki władzy ludowej i walka o jej utrwalenie w woj. warszawskim 1944—1947 — Kazimierz Miroszewski	223
J. Michajłowicz Żukow, Oczerki metodologii historii — Andrzej F. Grabski	227

ŻYCIE NAUKOWE

Symposium historii prasy na temat: Prasa — Polityka — Kultura — Urszula Jakubowska	233
Zebranie Towarzystwa Miłośników Historii na temat działalności Kazimierza Pużaka — Aleksandra L. Leinwand	236
Ruch robotniczy w Królestwie Polskim w ostatnim ćwierćwieczu XIX wieku (na tle stosunków polsko-rosyjskich) — Jarosław Paskudski	239

LISTY DO REDAKCJI

Jeszcze na temat książki o prasie konspiracyjnej lat 1939—1945 — Klaudiusz Hrabyk	243
---	-----

СОДЕРЖАНИЕ

Леон Ратайчик — Проблема развития регулярной польской армии в конце XVIII века и её роль в патриотической интерграции общества	3
Ян Косим — Польское общество и армия во время борьбы за общественное и национальное освобождение Польши (период чужеземной власти)	21
Ежи Цыговски — Гражданское воспитание польской национальной армии	39
Януш Войтасик — Польское общество и армия во второй половине XIX века	43
Пиотр Лоссовски, Пиотр Ставецки — Польское общество и армия во время мировой войны и II Речипосполитой	57
Казимеж Собчак, Пиотр Матусак — Общественные аспекты освободительной борьбы польского народа (1939 — 1945)	73

КОМУНИКАТЫ И ДЫСКУССИЯ

Януш Жарновски — Общественная и политическая роль армии в Польше периода между первой и второй мировыми войнами на европейском фоне	85
Вацлав Рыжевски — Отношение польского общества к Великопольскому восстанию (1918 — 1919) и к Силезским восстаниям (1919 — 1921)	87
Лех Выщельски — Поляки, выступавшие в защиту Испанской Республики в 1936-1939 гг., которые являлись продолжителями прогрессивных и революционных традиций польского народа	93
Стефан Зволински — Участие Народного Войска Польского в образовании органов государственной власти в 1944 — 1945 гг	97
Францишек Рышка — Отношения между обществом и армией после 1944 г. — избранные проблемы	107
Мечислав Яворски — Место армии в общественно-политической жизни Народной Польши	115
Чеслав Кшеминьски — Участие Народного Войска Польского в развитии науки и модернизации народного хозяйства	125
Веслав Врублевски — Войско Польское как фактор, способствующий развитию культуры	133
Зыгмунт Войдальски — Военный Горный Корпус	141
Ян ЗамоЙски — Офицерский кадровый состав и интеллигенция	145
Марек Геттер — Роль гарнизона, способствующая урбанизации	153

МАТЕРИАЛЫ

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

ПИСМА В РЕДАКЦИЮ

CONTENTS

Leon Ratajczyk — The Issue of Development of the Regular Polish Army in the Late 18th Century and Its Role in the Society's Patriotic Integration	3
Jan Kosim — Polish Community and the Army in the Period of Struggle for National and Social Liberation of Poland (the Period of Partitions). Selected Problems	21
Jerzy Cytowski — Education of the Polish National Army in the Public Spirit (18th—19th Centuries)	39
Janusz Wojtasik — Polish Community and the Army in the Second Half of the 19th Century	43
Piotr Łosowski, Piotr Stawecki — Polish Community and the Army in the Period of World War I and the Second Republic	57
Kazimierz Sobczak, Piotr Matusak — Social Aspects of Liberation Struggle of the Polish Nation 1939—1945	73

COMMUNIQVES AND DISCUSSION

Janusz Żarnowski — Social and Political Role of the Army in Poland between World Wars I and II against the European Background	85
Wacław Ryżewski — Attitude of Polish Community to the Greater Poland Uprising of 1918—1919 and to the Silesian Uprising 1919—1921	87
Lech Wyszczelski — Poles Fighting in the Defense of the Spanish Republic between 1936—1939 as Continuators of the Progressive and Revolutionary Traditions of the Polish Nation	93
Stefan Zwoliński — Participation of the Polish People's Army in the Establishing of the Organs of State Power in the Years 1944—1945	97
Franciszek Ryszka — Relationship between the Community and the Army after 1944. Selected Problems	107
Mieczysław Jaworski — Place of the Army in the Social and Political Life of People's Poland	115
Czesław Krzemiński — Participation of the People's Polish Army in the Development of Science and Modernization of National Economy	125
Wiesław Wróblewski — Culture-Creating Role of the Polish Army (Selected Problems)	133
Zygmunt Wojdalski — The Military Miners' Corps	141

Jan Zamojski — Commissioned Officers and the Intelligentsia 145
Marek Getter — Urban-Creating Role of the Garrison 153

MATERIALS

REVIEWS

SCIENTIFIC LIFE

LETTERS TO THE EDITOR

TABLE DES MATIÈRES

Leon Ratajczyk — La question du développement de l'armée active polonaise vers la fin du XVIII ^e siècle et son rôle dans l'intégration patriotique de la société	3
Jan Kosim — La société polonaise et l'armée dans la période des luttes pour la libération nationale et sociale de la Pologne (époque des partages). Les problèmes choisis	21
Jerzy Cytowski — L'éducation civique dans l'armée nationale polonaise (XVIII ^e —XIX ^e siècles)	39
Janusz Wojtasik — La société polonaise et l'armée dans la seconde moitié du XIX ^e siècle	43
Piotr Lossowski, Piotr Stawecki — La société polonaise et l'armée dans la période de la Première Guerre mondiale et de la II ^e République	57
Kazimierz Sobczak, Piotr Matusak — Les aspects sociaux de la lutte pour la libération de la nation polonaise dans les années 1939—1945	73

COMMUNIQUÉS ET DISCUSSION

Janusz Żarnowski — Le rôle social et politique de l'armée en Pologne dans l'entre-deux-guerres sur le fond européen	85
Wacław Ryżewski — La position de la société polonaise à l'égard de l'insurrection de Grande-Pologne de 1918—1919 et des insurrections silésiennes de 1919—1921	87
Lech Wyszczelski — Les Polonais défendant la République espagnole dans les années 1936—1939 en tant que continuateurs des traditions progressistes et révolutionnaires de la nation polonaise	93
Stefan Zwoliński — La participation de l'Armée populaire polonaise à la création des organes du pouvoir d'État dans les années 1944—1945	97
Franciszek Ryszka — Les relations entre la société et l'armée après 1944. Les problèmes choisis	107
Mieczysław Jaworski — La place de l'armée dans la vie socio-politique de la Pologne populaire	115
Czesław Krzemiński — La participation de l'Armée populaire polonaise au processus du développement de la science et à la modernisation de l'économie nationale	125
Wiesław Wróblewski — Le rôle de l'Armée populaire polonaise dans le processus de la création de la culture	133

Zygmunt Wojdalski — Le Corps militaire des Mines	141
Jan Zamojski — Les cadres d'officier et l'intelligentsia	145
Marek Getter — Le rôle de la garnison dans le processus de la formation des villes	153

DOCUMENTS

COMPTES RENDUS ET CRITIQUE DES LIVRES

VIE SCIENTIFIQUE

17
18
19
20
21

INHALTSVERZEICHNIS

Leon Ratajczyk — Angelegenheit des Ausbaus der regulären polnischen Truppen an der Neige des XVIII. Jahrhunderts und deren Rolle im patriotischen Integrieren der Gesellschaft	3
Jan Kosim — Die polnische Gesellschaft und das Heer während der Kämpfe um die nationale und gesellschaftliche Befreiung Polens (Zeitabschnitt der Teilungen). Ausgewählte Probleme	21
Jerzy Cytowski — Die bürgerliche Erziehung der polnischen Nationalarmee (XVIII—XIX Jahrhundert)	39
Janusz Wojtasik — Die polnische Gesellschaft und das Heer in der zweiten Hälfte des XIX. Jahrhunderts	43
Piotr Łossowski, Piotr Stawecki — Die polnische Gesellschaft und das Heer während des I. Weltkrieges und der II. Republik	57
Kazimierz Sobczak, Piotr Matusak — Gesellschaftliche Aspekte des Befreiungskampfes des polnischen Volkes 1939—1945	73

COMMUNIQUÉS UND DISKUSSIONEN

Janusz Żarnowski — Die gesellschaftliche und politische Rolle des Heeres im Zwischenkriegspolen vor dem europäischen Hintergrund	85
Wacław Ryżewski — Das Verhältnis der polnischen Gesellschaft zum grosspolnischen Aufstand 1918—1919 und zu den schlesischen Aufständen 1919—1921	87
Lech Wyszczelski — Kämpfende Polen in der Verteidigung der Spanischen Republik in den Jahren 1936—1939 — Kontinuatoren der fortschrittlichen und revolutionären Traditionen des polnischen Volkes	93
Stefan Zwoliński — Teilnahme der Polnischen Volksarmee an der Bildung der Organe der Staatsgewalt in den Jahren 1944—1945	97
Franciszek Ryszka — Relation Gesellschaft — Armee nach dem Jahre 1944. Ausgewählte Probleme	107
Mieczysław Jaworski — Der Platz des Heeres im gesellschaftlich-politischen Leben Volkspolens	115
Czesław Krzemiński — Beteiligung des Polnischen Volksheeres an der Entwicklung der Wissenschaft und Modernisierung der Volkswirtschaft	125
Wiesław Wróblewski — Die kulturschaffende Rolle des Polnischen Heeres (Ausgewählte Probleme)	133
Zygmunt Wojdalski — Das Bergbau-Militärkorps	141
Jan Zamojski — Offizierskader und Intelligenz	145
Marek Getter — Städtebildende Rolle der Garnison	153

MATERIALIEN REZENSIONSARTIKEL UND REZENSIONEN WISSENSCHAFTLICHES LEBEN BRIEFE AN DIE REDAKTION

Cena zł 150.-